

HÍRMONDÓ

Népfőiskolai

A MAGYAR ZOLTÁN NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG IDŐKÖZI TÁJÉKOZTATÓJA • TATA, 2010. MÁRCIUS

Tisztelt Olvasó!

Mint általában egy közgyűlési beszámoló elé illik írni pár sor személyes hangvételű „Elnöki köszöntőt”. Nem csak az illem kedvéért teszem, hanem meggyőződésből is.

Nem titok, sőt büszkén mondhatjuk: 15 évesek lettünk! Jó, nem nagy kor. Kamaszok vagyunk – bár ez nem látszik rajtunk. Akkor tegyük hozzá, hogy az elődünknek tartott Tatai Népfőiskola 70 éves. Mirajtnak ez sem látszik. A két népfőiskola indulása között sok minden történt kis hazánkban. Mindkét esemény meghatározza ez évi tevékenységünket, programjainkat.

Év elején, a közgyűlés alkalmából hivatalos úton-módon részletesen beszámolunk az elmúlt évben végzett munkánkról, mit miért és főleg miből valósítottunk meg. Szerényen persze megjegyezzük azt is, hogy milyen áldozatos munkával.

Igen, azt mondhatom, hogy szinte erőn felül vállalt magára sok feladatot, programot a népfőiskola elnöksége és aktív segítői. És persze ezért hála és köszönet illeti őket.

Szakmailag elmondhatjuk, hogy sikeresen zárultak az előző „szemeszter” előadásai, és nagy érdeklődés mellett kezdődtek az őszi folyamán az új és régi sorozatok. Elégedettek lehetünk tehát eredményeinkkel. És még mielőtt nagyon megdicsérnénk magunkat, azt is el kell mondanunk, hogy hi-

bákat is követtünk el, amiért elsősorban programjaink látogatóitól, a népfőiskola hallgatóitól kérünk elnézést. Miért is? Elsősorban azért, mert túl vállaltuk magunkat a programok szervezésében és lebonyolításában. Több esetben fordult elő, hogy egy és ugyanazon időben kezdődött két program, amelyre a hallgatóság nagy része el szeretett volna menni. Ígérjük, hogy a jövőben igyekszünk ezeket a problémákat orvosolni.

Említettem a régi és új sorozatokat, amelyek közül ki kell emelnem a nagy érdeklődés miatt a vallástörténeti, a kertek-parkok és a hadtörténeti programokat. Jelentős előrelépés következett be a nyelvtanításban – igaz csak az angol nyelv iránt növekedett meg az igény annyira, hogy több tanfolyamot tudtunk indítani. Töretlen az igény a számítógépes tanfolyamok iránt is.

(Folytatás a 2. oldalon)

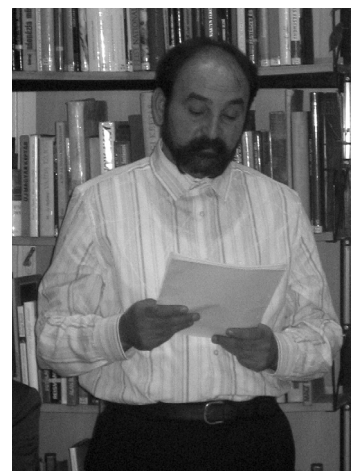
TARTALOMBÓL

- 2009. ÉVI KÖZHASZNÚ JELENTÉS
- AZ EGÉSZSÉGÜGYI SOROZATRÓL
- BÚCSÚ BEKE PÁLTÓL
- LEVÉL DÁNIÁBÓL
- A MAGYAR KULTÚRA NAPJA KÖZREMŰKÖDŐI
- HADTÖRTÉNET-HADÁSZAT AZ ÓKORBAN C. SOROZAT
- TATA HELYTÖRTÉNÉSZEI

RIGÓ JÓZSEF: Orgonakenyér¹

- Haza ahogy a kenyérral jöttem egy fűrt orgonát szatyorba tettem és a kenyérhez tapadt a virág szagoltam vele a kenyér illatát én vízbe tettem ma az orgonát és a májusra tártam a szobát ez volt s belőle vers azért lett mert míg Ildi a kenyérré mézet csurgatott () egy méh be jött s fölé szállt majd megkereste ő az orgonát –

1995. Baj

Rigó József költő felolvassa versét a Magyar Kultúra Napján szervezett ünnepségen

¹ Rigó József: Zárlatába a szívverésnek (versek 1990-2002) c. kötetéből, 2002

(Folytatás az első oldalról)

Régebben többször hangsúlyoztuk, hogy népfőiskolánk nem csak tatai és városkörnyéki, hanem megyei szervezet. Programjait a megye más pontjain is igyekszik megvalósítani, vagy éppen az elmúlt hónapok eredményeként Esztergomban segítséget nyújtani egy hasonló szervezet újjászervezésében.

A partneri kapcsolatok között kell megemlítenünk a társszervezetekkel, önkormányzatokkal, egyetemi karral kialakított együttműködések, hivatalos és baráti találkozókat.

Joggal kérdezhetik: mindezeket miből valósítja meg a népfőiskola elnöksége? Részletesebben olvashatnak erről Hírmondónk következő hasábjain. De röviden szólva pályázati pénzekből, egyéb támogatásokból. Az egyik legnagyobb bevételi forrásunk a munkaügyi szolgáltatások terén felvállalt feladatokból származik. Igaz, a legnagyobb kiadások is. Jelentős pályázati támogatásban részesültünk az NCA-tól. Az elmúlt évben jelentkező bevételként az OFA-tól egy korábbi rendezvény támogatása.

Meg kell említeni még az 1%-os felajánlások növekedését, amely tiszteletre méltó dolog egyrészt, másrészt szeretnénk tovább növelni e bevételi forrásunkat.

E tekintetben jelentős lehet az az eredmény, melyet az elmúlt évben a közgyűlés többszöri összehívása révén elértünk: szervezetünk kiemelt közhasznú besorolása. Reméljük, a felajánlások tekintetében ez további ösztönző tény lehet.

Ugyancsak röviden szólnunk kell arról, hogy hivatalos székhelyünket Kocs községbe helyeztük át. Ebben a továbbiakban a településsel való együttműködésben, esetleg pályázatokon való részvételben, valamint a nagy álmunk: egy igazi népfőiskola létrehozásában van a jelentősége.

TISZTELT NÉPFŐISKOLÁS! KEDVES OLVASÓ!

E bevezető „vezércikkben” igyekeztem arra rávezetni Önöket, hogy a Hírmondó következő lapjain olvasható beszámolót, pénzügyi jelentést is érdeklődéssel olvassák. Én itt most csak szemezgettem. De találnak tanfolyamainkról is részletesebb beszámolókat, figyelem felhívó cikkeket.

Befejezőként nem tehetek mást, mint kérem Önöket a népfőiskola további támogatására. Támogassák tevékenységünket azzal, hogy minél többen vesznek részt tanfolyamainkon, melyre elhozzák ismerőseiket,

barátaikat, ajánlják másoknak is.

Munkánkkal igyekszünk az Önök igényeit mind jobban kielégíteni.

Legyenek igazi és hű NÉPFŐISKOLÁSOK!

Emlékezzünk majd a régi népfőiskolára, a mi születésnapunkra, valósítsuk meg közösen azokat a programokat, nagyszabású rendezvényeinket közösen, melyek 2010-ben várnak ránk.

ifj. Gyüsi László
elnök

HIVATALOSAN IS KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÚ

Az idén alakulásának 15. évfordulójára készülődő Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság évek óta eredményes és sikeres képzési-ismeretközvetítő tevékenységet folytat, amelyet a munkaügyi szolgáltatás ellátásával is bővített 2008-tól. Ez a tevékenység bővülés adta a gondolatot, hogy a már meglévő közhasznú besorolást lehetséges lenne a kiemelkedően közhasznú besorolásra változtatni.

Ebben a kérdésben először a közgyűlés jogosult állást foglalni, majd ezt követően a megyei bíróság dönt róla. Az eddigi közhasznú besorolásának kiemelkedően közhasznúvá történő minősítését a 2009. évi közgyűlésen megszavazta a tagság, ezt az igényt a megyei bíróság is jóváhagyta, így most már – miután a jogszabályi feltételeket teljesítettük – jogosan használhatja a szervezet ezt a minősítést.

ÚJÉVI KÖSZÖNTŐ (részlet)

Békés álminkba ne csalódjunk soha,
Oltalmazzon minket emberek mosolya,
Lelkünkben béke és szeretet virítson -,
Düh és gaz álnokság meg ne szomorítson,
Ostoba szólásra ne hajoljon szívünk,
Gazdagság kísérje minden vidám léptünk...

Máté Jánosné
népfőiskolás

**A MAGYARY ZOLTÁN NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG (2898 Kocs, Komáromi u. 5.)
2009. ÉVI KÖZHASZNÚ JELENTÉSE****a) Számviteli beszámoló (e Ft)**

Összes közhasznú tevékenység bevétele	55.364
• Közhasznú célú működésre	2.127
• Fentiből önkormányzati	800
• Fentiből központi költségvetésből	1.327
• Pályázati támogatásból	46.936
• Közhasznú tevékenység bevétele	5.486
• Tagdíjból származó bevétel	130
• Egyéb bevétel	80
Közhasznú tevékenység ráfordításai	58.500
• Ráfordításként érvényesíthető kiadások	58.500
• Ráfordítást jelentő eszköz változások	30
• Tárgyévi pénzügyi eredmény	3.105
• Nem pénzben realizált eredmény	30
• Tárgyévi adózás utáni eredmény	3.135

Tájékoztató adatok

• Pénzügyileg rendezett személyi kiadások (bér+jár.)	38.809
• Pénzügyileg rendezett anyagi kiadások	15.671
• Értékcsökkenési leírás	30
• Pénzügyileg rendezett egyéb kiadás	3.989
• A szervezet által nyújtott támogatás	240
• APEH által utal 1 % összege	227

b) Költségvetési támogatás felhasználása

Tata Város Önkormányzata – pályázati formában – 100 e Ft-tal támogatta közhasznú, közművelődési célú programjainkat, melyet ezek színvonalas megvalósítása érdekében használtunk fel. A városi civil szervezetek fejlesztési javaslatát kidolgozó tanulmány költségeihez járult hozzá 600 e Ft-tal, amelynek lebonyolítását a népfőiskola vállalta. K-E Megye Közgyűlése az Egészségnap költségeihez járult hozzá 100 e Ft-tal. A központi költségvetési támogatásból kapott (NCA-1.327,- eFt) segítette a működési feltételek megteremtését, az OFA támogatása (1.280,- eFt) az országos szociális foglalkoztatási konferencia megszervezését tette lehetővé. A jelentős mértékű szolgáltatási szerződés (44.330,- eFt) a munkaerőpiaci szolgáltatás ellátását 8 fővel, és a munkatanácsadási feladatok végzését 7 fővel (2 hónap időtartamra).

Az SZJA 1 %-kos támogatásából 227 ezer Ft-tal részesültünk, amely ismét növekedett az előző évhez viszonyítva – amit ezúton is köszönünk a felajánlóknak – , ennek összegét az egészségügyi és történelmi programok előadásaihoz használtuk fel.

c) A vagyon felhasználásával kapcsolatos kimutató

A társaság vagyonát, pénzeszközeit a közhasznú céljaink elérésére fordítottuk, de rendelkezünk néhány tárgyi eszközzel is: másológép, asztali számítógép és mobil számítógép, amelyek szintén célkitűzéseink megvalósítását szolgálják. Csak néhány kisebb értékű eszköz vásárlására került sor (számítógép és perifériák, vetítővászon), értéke összesen 210 e Ft.

d) A célszerű juttatások kimutatása (e Ft-ban)

K-D Regionális Munkaügyi Központ (fogl. és szolgáltatás ell.)	44.330,- Ft
Nemzeti Civil Alap (működési támogatás) –	1.327,- Ft
Országos Foglalkoztatási Közalapítvány (2008. évi konferencia)	1.280,- Ft
K-E Megyei Közgyűlés – Egészségnap	100,- Ft
Tata Város Önkormányzata – Egészségügyi és tört. Ea. és civil sz.	700,- Ft
Összesen:	47.737,- Ft

e) Központi költségvetési szervtől

- A b) és d) pont alatt az összes támogatás (helyi és központi) felsorolásra került.

f) A közhasznú szervezet vezető tisztségviselőinek nyújtott juttatások

- A vezető tisztségviselők juttatásban nem részesültek.

g) A közhasznú tevékenységről szóló rövid beszámoló

A népfőiskola elnöksége az előző év értékelésével összefüggésben megfogalmazta terveit, elképzeléseit, ezeket alapvetően sikerült teljesíteni.

A népfőiskola a következő képzési és ismeretterjesztő programokat, rendezvényeket valósította meg közhasznú tevékenysége keretében:

S. sz.	Téma/sorozat neve	Programok/ alkalmak száma	Éves óraszám	Beiratkozot- tak száma	Éves részt- vevők száma
1.	Egyetemes történelem – középkor	16	32	65	840
2.	Egészségügyi sorozat	8	16	30	300
3.	Hely szelleme sorozat	6	12	25	120
4.	Kálvin sorozat	7	14	35	245
5.	Vallástörténet	15	30	50	390
6.	Kertek-parkok	14	28	30	360
7.	Hadtörténet	7	14	25	120
8.	Esztergomi sorozat	6	12	50	300
9.	Alapfokú számítógép-kezelői tanfolyam I.	12	50	10	120
10.	Alapfokú számítógép-kezelői tanfolyam II.	12	50	11	120
11.	Angol kezdő tanfolyam 1.	21	50	11	250
12.	Angol kezdő tanfolyam 2.	17	50	7	155
13.	Angol alapfokú tanfolyam	26	60	6	150
14.	Angol felsőfokú tanfolyam	8	30	5	40
15.	Balatonszepezd angol tanfolyam 1.	36	100	11	400
16.	Balatonszepezd angol tanfolyam 2.	13	100	7	100
17.	Kocs	3	10	30	100
18.	Látó utak	2	20	50	100
19.	Egészségnap	10	15	-	2000
20.	Szervezetfejl. tréning	1	25	12	12
	Összesen	240	718	470	6222

A képzési programok tapasztalatait, adatait elemezve az érzékelhető az adatokból, hogy tovább gazdagodott saját tevékenységünk – az előző évhez viszonyítva.

A hagyományos programjainkat folytattuk, de újakat is indítottunk. Ezek közül kiemeljük a Kálvin évfordulóhoz kapcsolódó sorozatunkat, az Esztergomban indított népfőiskolai programot, és nem utolsósorban Kocson, új székhelyünkön szervezett rendezvények jelentőségét szeretnénk kiemelni.

A nyelvtanfolyamokat saját szervezésben indítottuk, szerveztük, s ezzel sikerült stabilizálni e területet, sőt még Balatonszepezddel bővült is.

A szakmai programok közül fontosnak tartjuk az elnökség tagjai és más önkéntesek részvételével szervezett képzésünket, amely hasznosan járult hozzá a vezetőség munkájának erősítéséhez, sikeres működéséhez.

a) Szolgáltatási feladatok (munkaügyi információ- munkatanácsadás)

1.) Munkaerő-piaci szolgáltatás

A szakmai gyakorlatot folyamatosan figyelemmel kísértük, a szakmai nap keretében értékeltük az éves tapasztalatokat és a felvetődő akadályokat, problémákat. A feladat teljesítésére vonatkozó számszerű mutatókat elemezve megállapíthatjuk, hogy sikerült teljesíteni a szerződésben meghatározott **4800** főt.

Az információszoolgáltatási feladat ellátása egész évben folyt, jellegénél fogva is stabilabb és egyenletesebb feladatot jelent az ott dolgozók részére, amit az adatok is alátámasztanak.

A statisztikai teljesítés összességében jóval meghaladja a szerződésben elvárt (előírt) létszámot, amely **6 545** fővel igazolja, hogy az információnyújtás nélkülözhetetlen funkció a kirendeltségeken. A megbeszélésen azt is elmondták munkatársaink, hogy a dokumentált számokon kívül sokkal magasabb mértékben látnak el ügyfeleket naponta, illetve havonta. Ez a helyzet felveti, hogy célszerű lenne a regisztrációnak valamely más, egyszerűbb megoldását alkalmazni, s ezzel kicsit tehermentesíteni is lehetne a kollégákat, akiknek a terhelése, igénybevétele így is sokszor erőn felüli.

2.) Munkatanácsadás szolgáltatás

A két hónap működési tapasztalatait az alábbiakban foglaljuk össze.

Az előző időszak gyakorlata szerint folytatták a munkatársak a tanácsadást, ez részben megmutatkozik abban is, hogy a munkanélküliek száma jelentősen meghaladja a szerződésben megjelölt minimális létszámot. Január hónapban a nyilvántartás szerint 762 főt láttak el, míg február hónapban 646 főt jelentettek le a hét kirendeltségről. Az összesített létszám a két hónapra **1408 fő**.

Az óraszám teljesítésével kapcsolatosan (ezt befolyásolták betegség, illetve szabadság) szintén megállapíthatjuk, hogy a meghatározott szintet összességében teljesítették, az egyéni eltérések az előbb említett okokra vezethetők vissza.

E rövid időszakban olyan szakmai probléma nem merült fel amiben indokolt lett volna a közreműködésünk, ami természetes módon következik a már kialakult gyakorlatból, probléma inkább amiatt volt tapasztalható, hogy a folytatás bizonytalanná vált, csak nagy késéssel jelent meg a közbeszerzési pályázat.

A képzési és szolgáltatási feladatok ellátása mellett még szép számmal végeztünk fontos, közérdekű feladatokat, amelyek közül kiemelkedik a Magyary konferencia, az Egészségnap, a Magyar Kultúra Napja. Fontosnak tartjuk a nagyváradi civil szervezetek képviselőinek fogadását, az ottani Galéria kiállításának megszervezését és a gerlingeni testvérváros népfőiskolájánál tett látogatásunkat. Népfőiskolánk rendszeresen részt vállal városi feladatokból, a civil szervezetek együttműködéséből és a civil napok rendezvényein is széles körű programokkal vesz részt.

Aktívan bekapcsolódtunk az elmúlt évben is Magyar Népfőiskolai Társaság projektjeinek helyi szervezésében és más országos szakmai programokban.

2010. február 10.

Gyüsi László
elnök

ÚJRA INDULT AZ EGÉSZSÉGÜGYI SOROZAT

A 2009 és 2010-es évad egészségügyi sorozatát ez idáig sikeresnek látom. Szerencsénkre sok, nagy tudású és neves előadó fogadta el meghívásunkat, és adták át ismereteiket, tapasztalataikat, tudásukat. Talán azért is volt nagy az érdeklődés, mivel az előadók közérthető módon, interaktív formában vezették le a programokat. Az előadók igyekeztek a betegségek megelőzésére fektetni a hangsúlyt, és ez után beszélni a gyógyításról, életminőség javításról, alternatív gyógymódokról, rehabilitációról. Azok, akik végig kísérték eddigi előadásainkat, tapasztalhatták, hogy az aktualitásokra is felhívtuk a figyelmet. Mindig volt lehetősége a hallgatóságnak a kérdésre. A rendelkezésre álló időt bőségesen meghaladta a sok kérdés, de az előadóink türelmesek és készségesek voltak. Ha sorba veszem kik jöttek el hozzánk lelkesen, jó szívvel, szaktudással előadást tartani, mindegyiküknek köszönettel tartozunk. Ebben a városban sok neves, tapasztalt, elkötelezett egészségügyi dolgozó van, akikre büszkék lehetünk és sokat tanulhatunk tőlük. „Fegyverkezzünk föl a gondolattal” olvashatjuk Péter apostol I. levele 4,1 versében, mely segít a szenvedés elhordozásában.

Azok, akik a hallgatóság soraiban ültek mind az egészségükért tenni akarók és a megszerzett tudással élni akarók, felelősen gondolkodó emberek. Mivel nem csak tatai előadóink voltak így rögtön az első alkalommal 2009. szeptember 16-án Dr. Iván László gerontológus professzor nyitotta a sort. Téma: Az idősödés fenntartható egészségének esélyei és kockázatai, amely kapcsolódott az Idősek hete országos rendezvénysorhoz. A nagy érdeklődés miatt pótszékeket kellett igénybe venni.

Izsó Anna dietetikus az 50 év feletti korosztály táplálkozását vette górcső alá, mely azért volt fontos kérdés, hogy tudatosság legyen bennünk az élelmiszerek vásárlásánál és a táplálékok elkészítése során. Nem mindegy, hogy mit eszünk és milyen módon készítjük el az ételt és milyen tanáccsal látjuk el a gyorsétkezés divatja mellett hozzánk tartozó családtagjainkat, barátainkat.

Dr. Osváth Márta onkológus főorvosnő a rákbetegségek megelőzéséről beszélt, akinapikapcsolatban van a daganatos betegekkel, és nemcsak szakszerű betegellátásban részesíti őket, hanem lelki támaszt is nyújt számukra. „A mosoly:

vidáman világító kisablak” Simon András szerint, mely szerintem is felgyógyulás segítője. Magyarországon vezető halálok a rákos betegség, de ha időben észlelik, nagy arányban gyógyítható. A szűrővizsgálatok fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni. Akik tudják magukról, hogy rizikó csoportba tartoznak, életmódváltással elkerülhetik ezt a betegséget.

Lengyel K. Péter pszichológus a lelki egészségünk érdekében sok hasznos tudnivalót mondott el sajtószerű előadói stílusában, a hallgatóság meglepedésére és aktív reflektálására. A város népszerű és kedvelt előadója ő, sorozatunkból nem hiányozhat. A Példabeszédek 17,28 versében olvashatjuk: „A vidám elme, jó orvosságul szolgál.”

Dr. Nagy Erzsébet nemcsak a kínai orvoslás jótékony hatásait emelte ki a betegségek gyógyításánál, hanem másik szakterületéről is beszélt, a pszichiátriai gyógyításról, ahol a betegség eredetéig megy vissza, annak érdekében, hogy minél hatékonyabb legyen a gyógymód.

Dr. Kiss Zsuzsanna házi orvos a cukorbetegség világnapján a gyakori cukorbetegségek determináló tényezőit kutatta, és közösen kerestük vele a kiskaput a megelőzés érdekében. Fontos lenne itt is a szűrő jellegű vércukormérés, mely figyelmeztet mindenkit a tudatos étkezés, életmód fontosságára. Ha már valaki cukorbeteg, életmentő fontosságú a dietetikus szakszerű tanácsának megfogadása.

Dr. Sándor Éva bőrgyógyász főorvosnő az UV sugárzás veszélyeiről és a bőrbetegségek széles skálájáról tartott tájékoztatót. Dr. Szentgyörgyi László főorvos az influenza megelőzéséről és a vitatott védőoltásról adott felvilágosítást, melyet nagy érdeklődés kísért. Dr. Auer Katalin a homeopátiáról, mint szolid gyógymódról, a szervezet öngyógyító mechanizmusairól beszélt.

Az elmúlt év sikeres programjai mutatják, hogy érdemes volt újra indítani a sorozatot, és 2010-ben is várjuk az egészségük védelmét fontosnak tartó hallgatóságot a népfőiskola előadásaira, és az április 24-én sorra kerülő II. Városi-városkörnyéki Egészségnapra.

Sziklainé Kati
nyug. védőnő

KÖSZÖNET AZ ÖNKÉNTESNEK

A Magyar Z. Népfőiskolai Társaság életében, működésében fontos szerepet töltenek be az önkéntes segítők. Számuk ebben az évben elérte a harmincat, őket hívta baráti találkozóra Gyüszti László elnök, aki meleg szavakkal köszöntötte azokat, akik szerda délután jelen tudtak lenni a beszélgetésen. A köszöntést követően Keresztesi József szakmai vezető röviden sorra vette mind az elnökségi tagok aktív munkáját, mind a népfőiskola által szervezett sorozatokat és rendezvényeket, amelyeken az önkéntesek segítséget nyújtottak ezek sikeréhez és jó hangulatához.

A megjelent közel húsz fő nagy örömmel fogadta a meghívást, és ezt követően rögtön érdekes beszélgetés

alakult ki az energiával és a vízzel való takarékoság témaköréről, amely azt is igazolta, hogy mennyire fontos alkalmat teremteni az egymás közti beszélgetésekre, eszmecsereire.

A közös gondolkodást követően a népfőiskola elnöke apró ajándékkal is kifejezte elismerését és köszönetét az önkénteseknek, akiknek munkájára jövő évben is számítanak, mert jelentős rendezvényeket, eseményeket szervez az elnökség a Tatai Népfőiskola 70. évfordulója és az újra induló népfőiskola 15. évfordulója alkalmából, és természetesen 2010-ben folytatódnak a széleskörű képzési programok is.

BÚCSÚ BEKE PÁLTÓL
(1943. nov. 13. – 2009. nov.5.)

Beke Pál különös, különleges ember volt, olyan, aki a szakmáját – akkor ezt népművelőnek nevezték – nem kereseti forrásnak, hanem társadalmi cselekvésnek tekintette és ezt a saját felfogása, elképzelése szerint alkalmazta.

Magam régóta ismertem, hiszen 1975-től a Népművelési Intézet majd ennek különböző néven futó jogutódaiban dolgozott szakmai és első számú vezetőként, így rendszeresen találkoztunk megyei vagy országos szakmai fórumokon. Ez a kapcsolat nagyon közvetlenné vált abban az időszakban, amikor a népművelés-közművelődés új módszereit keresve – a saját tapasztalatait is felhasználva – maga is „felfedezte” a francia és angol-szász szakmai gyakorlatot.

Az 1980-as évek végén, a 90-es évek elején indította el barátaival-kollégáival a közösségfejlesztési hálózat (módszer?) elterjesztését és szervezeti kereteinek kiépítését. Kedves területe volt a francia szakmai kapcsolatok révén megismert gyermekönkormányzatok magyarországi megismertetése és elterjesztése, ez megyénkben Bábolnán jelent meg először, Kovács József – akkori polgármester – támogatásával.

Természetesen ezek a kezdeményezések nem mindig jártak sikerrel, sokat dolgozott pl. a szintén francia ere-

detű MFR-ek (Maison Familial Rural) megismertetéséért és annak bevezetéséért hazánkban, de eddig ez nem valósult meg. (Ezzel kapcsolatban megyénkben Pilismaróton és Bakonyszombathelyen történt kezdeményezés.)

Úgy emlékszem Tatán a civil napok egyikén (2004) vett részt, akkor járt itt szakmai ügyben utoljára. Az nem befolyásolta gondolkodását, munkásságát, hogy nyugállományban volt, folytatta szakmai működését a gyakorlatban, de számos elméleti jellegű munkája is bizonyítja szándékait, törekvéseit és eredményeit.

Szomorú szívvel búcsúzom tőle a megyei kollégák nevében is, de azzal a mély meggyőződéssel, hogy nem hiába dolgozott, van példa a fiatalabb nemzedékek számára is. Lapozgassák, olvassgassák műveit. Érdemes.

Keresztesi József

Főbb művei:

Művelődési otthonon innen és túl (1987), Önkormányzó társadalom (röpirat, 1991),

Ajánlások a községi és kisvárosi településfejlesztési koncepciók készítéséhez (dr. Kovács Flóriánnal, 1995),
Közjogi kiskaté (1998),

Méltóságkereső - önéletrajz és szakmatörténet (2001),
Mindannyiunk művelődési otthona (2005)

ÖRÖKSÉGÜNK

A Magyarországért Alapítvány kurátorai úgy határoztak, hogy jeles bizottságot kérnek fel arra a célra, hogy együttműködve a Magyar Szellem Láthatatlan Múzeumát létrehozzák. A Magyar Örökség és Európa Egyesület által ezen szándék szellemében megerősített bizottság 2009. december 19-én a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében kinyilvánította, hogy az arra méltó Falugondnoki Hálózat és szellemi atyja, Kemény Bertalan Magyar Örökség.

A rangos elismerést, a Kemény család tagjaival közösen, Berci bácsi özvegye, Mária néni és a falugondnoki hálózat nevében, egy tucat falugondnok jelenlétében, jómagam vehettem át. Mindannyian érezzük, hogy egy elhivatott élet megbecsülését nehéz szavakban kifejezni. Még inkább elakad szavunk, ha egy olyan emberről van szó, aki már nem ülhet asztalunkhoz, nem hallgathatjuk csendes megjegyzéseit, nem ihatunk vele egy üveg bort, nem dalolhatunk vele egy fertály órát..., de akit életében jól ismerhettünk és atyai jó barátként tisztelhattunk, aki egész élete példájával bizonyította, hogy minden gondolatát és energiáját a magyar falvak jelenének és jövőbeni sorsának, az ott élőknek szentelte.

Kemény Bertalan a hatvanas évek kiűtkereső nemzedékének legcsendesebb szavú, ámmégis legnagyobb hatású képviselője a Falufejlesztési Társaság megalapítója és egykori elnöke, a Falugondnoki Hálózat szellemi atyja és megteremtője, a Csütörtöki Iskola faluszeminárium kezdeményezője, mindannyiunk szeretve becsült Berci bácsija ilyen ember volt.

Krizsán András

Falufejlesztési Társaság elnöke

LEVÉL DÁNIÁBÓL, avagy a népfőiskola dicsérete

Kedves Barátaim!

Abból az országból írok, ahol a legtöbben vallják magukat boldognak - vagyis Dániából.

A dán Vestjylland Nép főiskola nyáron egy hetes rövid kurzusokat szervez. Egy ilyen program záró estejen vettem részt - ahol közel 100 dán embert figyelhettem meg. Azt hiszem megfektettem a titkukat.

A dán emberek jellemzői:

- szeretnek együtt lenni,
- odafigyelnek egymásra,
- megbeszélik közös dolgaikat,
- számíthatnak egymásra,
- megbízhatnak egymásban,
- szeretnek mindent a lehető legjobban csinálni,
- társadalmuk a tisztességre, az adott szó szentségére épül,
- a korrupció elképzelhetetlen,
- az, hogy a média ne a közösséget szolgálja, elképzelhetetlen.

Ebben a légkörben mindenki a legjobbat hozza ki magából. Így aztán olyan országot hoztak létre, ahol minden értük van...

Hogy is ne lennének boldogok? Idős nyugdíjasok közel 300.000 Ft-nyi összeget fizetnek egy hétre azért, hogy saját biciklijükkel napi 25-30 km-t biciklizve megismerhessek országuk egy részét. Volt közöttük 80 év feletti is...Nem hinném el, ha nem a saját szememmel láttam volna. Nem elmélkednek sokat a fenntarthatóságról, hanem a mindennapjaikban élik. Az iskola az évtizede működő szélmotor melle most talajfűtés, és napelemek segítségével alakítja ki az autonóm energiaellátását. A messze földön híres konyhájukban, bámulatos svéd (bocsánat dán) asztalokhoz csak bio alapanyagokat használnak már legalább 10 éve - magától értetődően. Saját biokertjük van, és évente felépítenek valamilyen ökoépületet. A népfőiskolán kiemelt tantárgyként tanítják az alkalmazott fenntartható fejlődést a fiataloknak. A gazdasági igazgató, aki mindezek egyik kezdeményezője azt vallja, hogy „a fenntartható fejlődés nem lemondást jelent, hanem azt a jó érzést, hogy azt tesszük, amit kell. „Számára a fenntarthatóság a mindennapokban azt jelenti, hogy „nem elveszel, hanem adsz...”Alig néhány órát töltöttem ebben a légkörben, és máris teljesen érthetlenné vált számomra mindaz ami otthon történik. Nem tudok jobbat kívánni mindannyiunknak, mint hogy legyen erőnk nekünk is olyanná tenni országunkat, amilyennek látni szeretnénk. A dánok sem ajándékba kapták mindazt, amijük van. Megdolgoztak érte. Szellemi vezérük - Nikölaj Severein Frederik Grundtvig püspök - arra biztatta dánjait a XIX. századi nyomorúságos állapotukban - egy vesztés háború után, hogy amit elvesztettek kívül, azt nyerjék vissza belül...a lelkekben. Nekünk magyaroknak is az ország lelkületet kell megváltoztatnunk, segíteni, hogy megértsék az emberek, hogy mi történik velünk, és újra hitet adni, hogy érdemes és lehet tenni.

Ácsné Éva

Mezőföldi Nép főiskola

A MAGYAR KULTÚRA NAPJA ALKALMÁBÓL SZERVEZETT EST
AKLKOTÓINAK MŰVEIBŐL ADUNK KÖZRE RÖVID RÉSZLETEKET

H. Turi Klára:
KUTYA-JÓ¹

– „Tüske az oldalá(m)ba. – Nagyon... kellemetlen az, ha az ember oldalában... tüske van.” – Anikónak nincs tüske az oldalában (se körme alatt), viszont nagyon kellemetlenül érinti napvégi sétaútján a magyarságával szájbarágósan kellemetlenkedő (idegenszerűen magyarkodó, csupaszlábú s arcú, - kobakú) fiatal férfi oldalról gögicsélő hangja. Női személy az egyik kezén, a másikon egy kislányka: az alkalmi család csakis felületes szemlélő előtt tűnhet igazinak (de hát pont ilyen felületességre szolgálna a hőgútás nap végén ez az esti félhomály.)

Gyere Kuczor... bandukoljunk haza... Kritikus lett, kritikus a te öreg gazdád, s felette mihaszna kérdésekkel terheli magát. Vetett az Úristen a lelkébe magot, jót s ő... együtt növekedni a gazzal hagyta azt, s csupa tüske lám belül. Már-már az oldalán jön ki! – Le kéne nyesni a kiwi-indát otthon? – Oldalában tüske...! Talajt lazítani a kertben? Oldalában tüske. Vásárolni menni, s felöltözni, hozzá másik ruhát venni - ?... Tüske az oldalában s mind

egyforma bizonyosságra bökődik őt. Gyere csak, menjünk: otthon majd megnézem a talpadat. – Hátha tüske van abban is.

- Nézd, most megy le a nap...: most megy le a nap! – Nem érted? – az én napom! No persze a tiéd is... De ki gyógyít majd engem, ha én is megbetegszem, ki ügyel rám. Jó, hogy te egy túlélő vagy... de én!? Te ötven leszel, én meg hetven. De... nincs tüske az oldaladban? Ugye, milyen könnyen kigyógyultál a bénaságból? Nemde, kutya jó neked!

Hallod, Kuczor? Júdás oldalát bökte úgy Krisztus, mint a költő túlfejlett lelkét a szavak. Hát nincs új a nap alatt. Ki kell operálni a kint magunkból. – Ki kell, ha kutyául fáj is. Milyen csöndben vagy ma: tán csak... nem kapott el téged is az ihlet? –

Álmomban üres otthonban jártam félmeztelenül álldogáltam egy kacattal telt zsák előtt egy szál nylonharisnyában csak egy szoknyára vágytam és semmi másra sőt

(Ám semmi se volt a zsákban s míg dideregve álltam én szoknyátlan s hazátlan állva jégesőt lefolyt rólam a hazug kellem és én szégyenletemben magam lettem a megfeszített s az is ki oda juttatta őt.)

1 H. Turi Klára: Levelek a ládamélyből c. kötetéből, 2008

NAGYVÁRAD SZERELMESE

Dr. Fleisz János történész már számos kiadványban írt Nagyváradról, múltjáról, értékeiről és hagyományairól. A könyvek-kiadványok mellett aktív részese a nagyváradi és Bihar megyei civil szervezetek együttműködésének, annak elnökeként. Az ottani és magyarországi tanítás nem akadályozza abban, hogy folyamatosan kutassa a történeti dokumentumokat, s publikálja a feltárt eredményeket. Most különösen érdekes, és szép könyvvel ajándékozta meg a történelmi hagyományokat tisztelő és figyelemmel kísérő magyar nyelvű polgártársait – ilyenek szerencsére

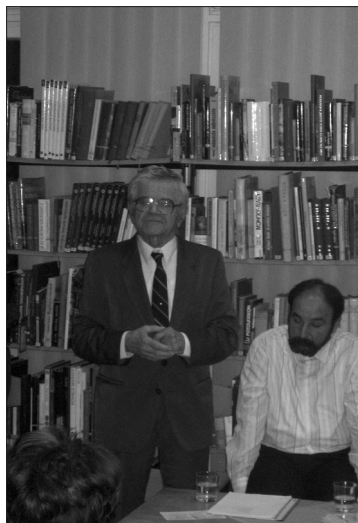
sokan vannak Tatán is -, amikor sokoldalú támogatással közreadta „**Egy tollvonás volt a bűne – Szacs vay Imre (1818-1849), az országgyűlés vértanú jegyzője**” c. munkáját.

A könyv bemutatására stílusosan a Parlamentben került sor 2009 év őszén, ahol a képviselőház elnöke szép számú képviselő, és a nagyváradi vendégek jelenlétében méltatta a szerzőt és munkáját. Közreműködött Szacs vay László színművész is a meleg hangulatú könyvbemutatón, amely dedikációval zárult.

Pribolyszky Máttyás

AZ ÚT... IDÁIG¹

(A szerző – önmagáról, részlet)

Ahogy mondtam, citera mindenhol volt – kivéve nálunk, a fazekasiparoséknál.

Hej pedig, a szívem szakadt meg, úgyszerettem a citera hangját.

Négy éves lehettem – vagy kevesebb -, amikor átszöktem a szomszédék házibábjába. Bebújtam az asztal alá, nehogy Anyámék meglássanak. Ott hallgattam Pardi Sanyi

bácsi, Malmos Bandi bácsi citerajátékát, lelkesedtem az asztal alól és roppantul élveztem, ahogy meg-megvillan a két libatoll, a „verő” és a „nyomó”. A táncosoknak csak a lábait láthattam, de tetszett, hogy a citerából gyöngyöző hangok ritmusa egyforma mozgást parancsol a fúrge lábaknak: lám, mekkora úr egy citerás! Tán még a kocsisnál is nagyobb? Malmos Bandi bácsiból csupán hosszan lecsüngő bajuszának két pödrött vége látszott, amint ide-oda libbent a muzsikálás hevében. Ez fogott meg legjobban, mivel azt hittem, ennyiből áll a citerázás titka: mozgatni a bajuszt! Mindenesetre, elhatároztam – második nagy döntés zsenge életemben -, hogy megtanulok citerázni, hogy az én bajuszom így is mozogjon, ha majd nagy leszek. Szerencsém, hogy nem éppen Pardi Sanyi bácsi játszott: arról volt híres, hogy havonta egyszer borotválkozott; úgy lehet, ma én is állandóan borostás volnék, vagy szakállt viselnék.

1 Pribolyszky Máttyás: Mesék a mából c. kötetéből, 2007

Másnap jó Anyámra nehéz percek vártak a piacon: sírva-toporzékolva követeltem, vegyen nekem citerát, de jó nagyot – akkor még lehetett piacon is kapni. Amúgy nem voltam egy böggös gyerek, de most nem lehetett bírni velem. Drága Anyám, Isten nyugosztalja, hogy mégse rajta nevéssen a fél falu – miközben a lábasokat, köcsögöket, tányérokat árulta -, mit is tehetett volna? Vett nekem egy csodálatosan szép fekete(!) csikófejes citerát. Hogy az milyen gyönyörű volt!... Soha annál szebbet én még nem láttam. A húrok csillogása felülmúlta még Bandi bácsiét, Sanyi bácsiét is, s úgy tűnt, több is van rajta, sok, rengeteg húr...és mind jó feszes. Aki árulta, játszott rajta, de mi volt az ahhoz, ahogyan én képzeltem el majdani saját citeratudásomat! Nem sejthettem, hogy ez a reményem, kivételesen, beteljesedik.

Első, legfontosabb dolgom volt, hogy korommal jókora kajla bajuszt rajzoltam az orrom alá, hogy méltó legyen Bandi bácsihoz...asztán nekiestem az ártatlan hangszernek! Vertem, püföltem a libatollal, pontosan úgy, ahogy az asztal alól kikandikálva láttam, s közben a tükörben lestem: mozog-e már a bajusz? Nem mozgott. Folytattam tovább a „gyakorlást”.

Hát mit mondjak... Lehet, hogy másnak nem volt egy zenei élmény, nekem nagyon tetszett, jó hangos volt és persze éktelenül hamis. Minden rendben lett volna – még a bajusz is, mert rájöttem, hogy ha fintorgok, úgy mozog, mint a parancsolat -, de Anyám nem bírta sokáig: két gyufaszállal a kezében odaparancsolt a citerához és megmutatta, hol rejtőzik benne az „Erdő mellett nem jó lakni...” kezdetű dal.

Ez a két gyufaszál indított el későbbi világjáró citeraművészi pályámon. Hogy Anyám honnan tudott ennyit is, a mai napig rejtély előtttem. Ha felnőtt fejfel faggattam, csak titokzatosan mosolygott:

- Mit nem tud egy anya, fiacskám, ha muszáj?

A könyv nagyváradi bemutatójára ezt követően került sor az ottani városházán, ahol **Katona Tamás** történész ismerteti a kötetet, szerzőjét és annak főszereplőjét, **Meleg Vilmos** színész közreműködésével.

Gratulálunk elnökségünk és a tatai ismerősök nevében is a szép, és tartalmilag is érdekes könyv megszületéséhez, örülünk, hogy Tatán is rendszeresen van alkalmunk a találkozásra Fleisz Jánossal, mint legutóbb a Tatai Civil Napok keretében is történt. És reméljük, hogy Tatára is megérkezik a könyv hamarosan.

K.J.

Vellei Fodor Orsolya:
SEBI ÉS SUTYORKA¹

- Anyuci! Nem tudok aludni, mesélj még valamit, kérlek!
– kiabálta Sebi. De anyukája nem hallotta, mert már elment zuhanyozni.

Hallotta viszont Sutyorka, a tündérgyerek, s azonnal Sebike ágyához röppent.

- Hahó! – súgta a kisfiú fülébe, aki meglepetten nézte a kedves kis jövevényt.

- Hát, te ki vagy? – kérdezte tőle.

- Sutyorka vagyok, és tündérországból jöttem. Hallottam, hogy nem tudsz elaludni, játszhatnánk, amíg elálmosodsz.

- Rendben, de az ágyból nem kelhetek fel; anya mérges lenne – szölt Sebi.

- Jó, akkor olyat forgunk játszani, amihez nem kell felkelned – felelte Sutyorka, és erősen törte a fejét, hogy mi is legyen az a játék.

- Megvan! Csukd be, pajtást fogunk játszani. Tündérnyelven ezt úgy mondjuk, hogy Csukikát.

- Milyen az a csukika? – kérdezte csodálkozva Sebi.

- Figyelj, elmondom! Nem kell hozzá más, csak csináld és mondd utánam a következőt.

Kinyitom, becsukom
Kinyitom, becsukom
Kinyitom, becsukom
Tenyerem, ha akarom.

Kinyitom, becsukom
Kinyitom, becsukom
Kinyitom, becsukom
Fülemet, ha akarom

Kinyitom, becsukom
Kinyitom, becsukom
Kinyitom, becsukom
Számat is, ha akarom

Kinyitom, becsukom
Kinyitom, becsukom
Kinyitom, becsukom
Szememet, ha akarom.

De a szemem így hagyom,
becsukom az ablakom!

Türelmesen várom, jöjjön el az álom.
Hozzon nekem piros almát.
Királylányt és habos tortát.
Kis lovacskát, vitézt, cicát,
És egy kicsi réz trombitát.

Sebi lelkesen utánozta Sutyorkát,
míg egyszer csak mély álomba szenderült.
A kis tündér a párnájára telepedett, és azt súgta a fülébe:

- Holnap újra eljövök! Az Égiek őrzik az álmod.

Azzal – huss – el is tűnt.

Csak egy finom tündér-illat maradt utána.
Egyszer talán hozzád is bekukkant majd...

1 Vellei Fodor Orsolya: Sebi és Sutyorka c. kötetéből, 2006

NÉHÁNY GONDOLAT A „NAGY CSATÁK” HADTÖRTÉNET-
HADÁSZAT AZ ÓKORBAN C. SOROZATRÓL

Amikor egy program elindul, a téma elindítója és szervezője körmét rá-
ja izgatottságában, hogyan sikerül a sorozat, milyen lesz a fogadtatás és
az érdeklődés. Az ötlet abból adódott, hogy a népfőiskola keretében már
10 éves múltra tekint vissza a történelmi kérdések tárgyalása, feldolgo-
zása. Ezek keretében, az előadásokon minden részlettel, érdekességgel
nincs mód foglalkozni, ezért gondoltam, hogy a hadtörténet eseményei
jól kiegészíthetnék az eddigieket, de eseményességük, a fordulatos hely-
zetek bemutatása talán újabb érdeklődőket is vonz. Másik tényező, hogy
a népfőiskola és a Tatai helyőrségi Klub között jó együttműködés alakult
ki az elmúlt időszakban, s olyan témakörre gondoltunk, ami az oda rend-
szeresen járók számára is újabb lehetőséget teremt.

Nos, az előadássorozat háromnegyed részének elhangzása után a szerző
kicsit megkönnyebbülhet, mert úgy tűnik, hogy a népfőiskola és a szer-
kesztő szándéka is megvalósul –, az előadássorozat sikeres.

Célunk az volt, hogy az ókor történelemformáló, vagy sorsdöntő csatáit
szakmailag megfelelő magas színvonalon és mégis látványosan, színe-
sen, közérthetően mutassuk be, és segítsük hallgatóinknak – legalábbis
ezen a területen – az álságos média által teremtett zűrzavaros világban
elgazodni. Az előadások és a csaták lefolyását sok illusztrációval szem-
léltetik a tanárok, így könnyebben követhetők az események és a föld-
rajzi körülmények. A szemléltetésben külön színfolt volt Kiss Gábornak
– a Legio Brigetio alapító tagjának – két alkalommal tartott fegyver- és
eszköz bemutatója.

Köszönjük a népfőiskola elnöksége és a szerkesztő nevében is a kitűnő
előadók – **Dr. Bíró Mária** egyetemi tanár, **Dr. Szabó József** alezredes,
egyetemi docens, és **Takaró Károly** történész eddigi, és jövőbeni szíves
közreműködését. Köszönettel tartozunk a Helyőrségi Klub vezetőjének
– **Domonkos Ágnesnek** a tárgyi feltétellel megteremtéséért, a jó együtt-
működésért. Az állandó hallgatóink mellett szívesen látjuk az új érdek-
lődőket is a még hátralevő előadásokra!

Farkas Endre
könyvtáros, történész, a téma
felelőse, és egyik előadója,
az MZNT elnökségi tagja

TATA EGYKORI TÖRTÉNETÍRÓIRA EMLÉKEZTEK A „HELY SZELLEME” PROGRAM KERETÉBEN

– A helytörténet közösségformáló erő –

A Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság 1995. június 1-én alakult meg, azzal a céllal, hogy ápolja és őrizze a tatai születésű Magyary Zoltán szellemi hagyatékát és újra indítsa a népfőiskolai képzést. Az azóta eltelt 15 évet a képzési programok fokozatos bővülése jellemezte. Mostanság egy tanulmányi évadban több mint 95 előadás hangzik el, a hallgatóság létszáma pedig összességében eléri a 4875 főt. Kedveltek az általános műveltséget fejlesztő, tudományos ismeretterjesztő programok. A népfőiskola elnöksége a képzés irányainak meghatározásánál, a témák kiválasztásánál messzemenően figyelembe veszi a hallgatóság sajátos igényeit. Fokozott érdeklődés mutatkozott a történelem iránt. Szociálpszichológiai, társadalomlélektani vizsgálatok idevágó megállapításai szerint is az életkor előrehaladtával az embereket egyre inkább foglalkoztatja a történelem, annak eseményei és folyamatai. Ezért az elmúlt években elsőként a magyar történelem és az egyetemes történelem került módszeres feldolgozásra, megfelelő történeti szakaszokra bontva. A helytörténet úgyszintén kellő súllyal szerepelt. Később a vallástörténet és a hadtörténet is szerepet kapott. A „Hely Szelleme, Genius Loci” elnevezésű sorozat célja a szülőföld, a lakóhely iránti érdeklődés, tudatos érzelmi kötődés felkeltése. A genius loci latin nyelvű kifejezés, amely a hely szelleme, a helyi ihlet, az adott helyen uralkodó, onnan kisugárzó szellemiség fogalmának klasszikus meghatározását jelenti. A helytörténet törekszik a múlt és a jelen összefüggéseinek bemutatására, a történelmi örökség ápolására. A témaválasztás nem könnyű dolog, mert a források igen szerteágazóak (ilyen például a néprajz, az írásos dokumentumok, az irodalmi jellegű szellemi és tárgyi örökség). Emellett a helyi szempontú vizsgálódást, a helyi témakörök kutatását és feldolgozását kell érvényesíteni. Mindezeket jól egészíti ki egy-egy esemény, évforduló, a Tájhoz kötődő történelmi személyiség megünneplése, a látóutak és az egyéb kulturális programok szervezése. A népfőiskola 2010. évi programtervezete összehangolva tükrözi ezen törekvéseket.

Érdekes előadások és gazdag helytörténeti gyűjtemény

Ifj. Gyüszti László a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság elnöke és a tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményének vezetője. Mindkét feladatkörét betöltve tevékenyen fogja egybe és segíti, a Hely Szelleme témasorozat előadásait. Mintegy hat évvel ezelőtt kezdeményezőként lépett fel

a helytörténeti oktatás érdekében. Kapcsolatot létesített az akkoriban megalakult Tatai Helytörténeti Egyesület vezetésével. Emellett a programok lebonyolításához helyet biztosított a tatai városi könyvtárban. Ez kézenfekvő volt, hiszen, mint a város közgyűjteménye, rendelkezik egy jelentős helytörténeti gyűjteménnyel is. A könyvtári környezet egyben kellemes légkört, színteret biztosít. A sorozat tematikája pedig fokozatosan bővült. Kezdődött a várost felvirágoztató Eszterházy család bemutatásával. Később a városhoz kötődő neves emberek (Öveges József, Vaszary János, Bláthy Ottó, Fellner Jakab, Magyary Zoltán) életéről, életművéről szóltak az előadások. Majd a történeti áttekintés következett, komplex módon kezelve a helytörténeti-társadalmi folyamatokat. Így szó esett a római és középkori emlékekről, a barokk városkép kialakulásáról, a céhekről, a manufaktúrákról, a 19. századbeli császári hadgyakorlatról és a 20. századbeli helyi történésekről.

A tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteménye az 1970-es évek első felében kezdett kialakulni az akkori könyvtárigazgató, Kocsis Lászlóné, a gyűjteményt jelentősen fejlesztette. Nagy szerepet játszott abban is, hogy az 1976-ban megalakult Tata Barátainak köre hosszú ideig a könyvtár intézményi támogatása mellett működött. A könyvtárban és az egyesületben fontossá vált a gyűjtőmunka. A helytörténeti gyűjtemény azóta is a könyvtár egyik legjelentősebb gyűjteménye, mely időszakonként jelentős adományokkal, vásárlásokkal gyarapodott. Könyvek, kéziratok, folyóiratok, újságok, képeslapok, mikrofilmen a megye legjelentősebb újságjai, hangszalagok, videokazetták és újabban DVD-k állnak rendelkezésre. Az 1980-as évek második felében a különböző évfordulók miatt több jelentős és ritka kiadvány megjelentetésére kerülhetett sor. (Ilyenek például Magyary Zoltán: Mi lesz Tatatóvárosból? Vagy Mohl Adolf: Tatai plébánia története reprint kiadása). A gyűjtemény nagyban segíti a helytörténeti kutatók, szakdolgozatok készítőinek munkáját, emellett rendelkezésére áll a népfőiskola érdeklődő hallgatói részére is.

A tatai helytörténet kezdetei

A közelmúltban 2010. január 27-én A tatai helytörténet kezdetei és kiemelkedő közreműködői, kutatói címmel hallhattunk érdekes előadást. Az előadó Kövesdi Mónika művészettörténész, a tatai Kuny Domokos Múzeum munkatársa, a Tatai Helytörténeti Egyesület elnöke volt. Minden településnek, városnak megvan a maga története, önbecsülése és értékeinek tudatában kellő önbizalma is. Ám, hogy mindezek ne menjenek veszendőbe és közösségformáló erőként hassanak, szükség van egy erős kohéziós erőre, mely mindezt egybefogja és rendezi – hangsúlyozta bevezetőjében.

Erre a nagy munkára vállalkoztak az egykori szerzők. Mindegyikük írása hozzájárult ahhoz a képhez, amely bennünk a város történetének teljességét érzékelteti. Ezután időrendi sorrendben mutatta be az egyes szerzők életpályáját és történetírói tevékenységét.

Szaiff János (1807-1877) Előbb tanár, majd igazgató a piarista gimnáziumban 1852-1861-ig. Tata legelső történetírójaként dolgozta fel a város történetét „Tata, mint volt és van, 1856” címmel.

Wenczel Gusztáv (1812-1891) Jogtörténész, akadémikus, egyetemi rektor. Régi latin nyelvű oklevelek tanulmányozása után ráirányította a figyelmet a késő középkor városi eseményeire. 1879-ben Budapesten az Akadémián tartott átfogó előadást Tata fénykora 1412-1542 címmel.

Rohrbacher (Rédey) Miklós (1868, Tata-1931, Bp.) Jogásznak tanult és a rendőrség szolgálatába lépett. 1888-ban, 20 évesen írta meg Tata történetét négy füzetben, összegző alapon. 1893-ban Budapest rendőrkapitánya lett. Később is több tatai témáról értekezett, a Tata-Tóvárosi Híradóban. 1915-ben a Magyar fajansz című munkájában külön foglalkozott a tatai fajansz jelentőségével.

Mohl Adolf (1858-1939) Római katolikus pap. Minden szolgálati helyén foglalkozott a helyi egyház történetével. Vizitációs jegyzőkönyvek, anyakönyvi adatok, emellett vázlatos tényfeltárás és adatgyűjtés alapján írta monografikus tanulmányait. Tatán 1902-1916 közötti időszakban tevékenykedett. 1910-től tatai címzetes apát. A Tatai plébánia története című könyve 1909-ben jelent meg. Ennek reprint kiadása a Tatai városi könyvtár gondozásában 1995-ben került ismét kiadásra.

Dornyay (Darnay) Béla (1887, Keszthely-1965, Bp.) Tanár, helytörténész, múzeumalapító. 1911-1921 között a piarista rend tagja. Folyamatosan fejlesztette a piarista rend tatai házi múzeumának anyagát. (1912-től kezdve), amely regionális jelentőségű gyűjteménnyé vált. Hagyatéka (levelek, jegyzetek, különlenyomatok) a tatai Kuny Domokos Múzeumba került, amely alapítóként emlékezik rá. Tata város díszpolgára (1964). Születésének 100. évfordulóján utcát neveztek el róla. Fontosabb

tatai vonatkozású művei: Tata-Tóváros néprajzához (1914), Tata-Tóváros hőforrásai és közgazdasági jövőjük (1925), Fellenthali-Fellner Jakab Tata építőművészetéről (Bp.1930), Régi tatai várképek (Tata, 1936).

Kring (Komjáthy) Miklós (1909-1993). Tatai csapómesterek 1820-ban című munkája 1937-ben jelent meg. A grófi levéltárban található egykori kallóskönyv alapján számszerű adatokat is közöl. A vizsgált időszakban 200 csapómester dolgozott otthoni műhelyében, majd az uradalom kallómalmaiban végeztették el a végső feldolgozást. A csapó tehát kisvárosi kézműves volt, aki a gyapjúkelmét vízben való döngöléssel „csapásokkal” alakította vastag szűr-vagy gubaposztóvá. A kallózás nedves állapotban, vízben való nyomkodással történt. A kallózásnál a szövet rövidebb és keskenyebb lesz, tehát „elkallódik”.

Faller Jenő (1894. Selmec-1966. Sopron) bányamérnök, bányászati történetíró. Tatabányán, Dorogon, Várpalotán mérnökként dolgozott. Sopronban megalapította a Központi Bányászati Múzeumot és annak igazgatója volt (1957-1966). Cikkeit elsősorban a Bányászati és Kohászati lapokban közölte 1936-tól kezdve. Sokszor foglalkozott Mikoviny Sámuel szerepével. Tatáról 1926-tól írt rendszeresen, az 1930-as években sok tanulmányát publikálta a Tata-Tóvárosi Híradóban. Tatán 1972-ben utcát neveztek el róla.

Jakus Lajos (1915, Tata-2001, Penc) magyar-történelem szakos tanár, helytörténész nyugalmazott iskola- és múzeumigazgató. Fialat kora óta végzett helytörténeti kutatásokat. Ezen írása 1936-ban jelent meg. Műveinek bibliográfiája gazdag tatai témákban. Ezek többek között Tata vára és malmai 1586-ban (Tata, 1936), A tatai hévizeken őrlő malmok múltjai megszűnésükig (Tata, 1991), Szűrűcsapók Tatán a 17-19.században (Tata, 1992), Textilmanufaktúrák Tatán és Pápán a 18.században (Pápa, 1992), „Várallya” és katonasága (Tata, 1993), Református középiskola Tatán a 17-18. században (Tata, 1994).

Révhelyi (Réh) Elemér (1889, Bp-1976, Bp)

Régész, művészettörténész, egyetemi tanár. Munkásságának utolsó évtizedeiben Fellner Jakab

életművét kutatta. Az 1930-as években Magyary Zoltán (1888, Tata-1945, Héreg) megbízása alapján megrendezte a Tatai Múzeum (Piarista Múzeum) kiállítását és elkészítette annak katalógusát. Ugyancsak Magyary Zoltán felkérésére írta meg a tatai fajansz monográfiáját. Tatai vonatkozású művei: A tatai piarista rendház és múzeuma (Bp. 1938), A tatai majolika története (Bp. 1941), Fellner Jakab működésének kezdeti évei (Kandidátusi értekezés, 1957). Végredelele szerint hagyatékának Fellner Jakab illetve a tatai Eszterházy-uradalom építkezésének vonatkozó része (bőséges levéltári jegyzetanyag, gazdag fotógyűjtemény) a tatai Kuny Domokos Múzeumba került.

Összefoglalásaként Kövesdi Mónika hangoztatta, hogy a helytörténet elsősorban a helyieknek szól. A helytörténet és az országos történet azonban szorosan összefügg, egymást kiegészíti, egymás eredményeire épít. Az előadás jelentős forrásanyagra támaszkodott, jól rendszerezve közölte a tudnivalókat. A hallgatóság külön méltányolta a személyes érzelmektől átfűtött, élvezetes stílusú, didaktikailag elsőrangú szakmai értekezést.

Dr. Lux András

NÉPFŐISKOLAI PROGRAMOK KOCSON

A Magyary Z. Népfőiskolai Társaság Kocs község önkormányzatával az elmúlt időszakban együttműködési megállapodást kötött, amelynek egyik következménye, hogy a Faluházzal közös programokat, rendezvényeket bonyolítanak le.

Ezen együttműködésnek kiemelkedő eseménye volt a nagyváradi képzőművészek kiállítása, novemberben az egészséges élet jegyében kerül sor több programra. Az első előadást **dr. Ferenczy Péter** főorvos tartotta a szív- és érrendszeri betegségekről sok érdeklődő jelenlétében és aktív részvételével.

A következő előadást az országosan is ismert és elismert kiváló kutató prof. **dr. Iván László** pszichológus, gerontológus tartotta a Faluházban, majd egy hétvégén egészségügyi szűrések és tanácsadás várta a helyi vagy környékbeli érdeklődőket. A szűréseket és a tanácsadást az ÁNTSZ és a K-E Megyei Rákellenes Egyesület szakemberei végezték.

A MAGYARY ZOLTÁN NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG kiemelkedő programjai 2010-ben

A Tatai Népfőiskola 70. -, Magyary Z. halálának 65.

és a MZNT alakulásának 15. évfordulójához kapcsolódva

Január 20. - Magyar Kultúra Napja
Városi Könyvtárral közös program

Március 24. – Magyary emlékkonferencia Budapesten
Magyary Szakkollégiummal, E-Közigazgatás-tudományi Egyesülettel közös program – Magyary halálának 65. évfordulója alkalmából
Emlékmise a Szent Kereszt templomban, síremlék koszorúzása

Április 24. – Városi-térségi Egészségnap (Helyőrségi Klubbal közös program)

Június

1 – 10. Népfőiskolai és Magyary Emléknepok

1. Ünnepi közgyűlés és könyvbemutató
(a 15. évfordulóra)

3. Koszorúzás és megemlékezés a régi népfőiskola Épületénél (Újhegyi u. 9.)

5. „Látóút”

8. A közigazgatás és emberek c. könyv hasonmás kiadásának bemutatója

10. Magyary konferencia

Július 3. – MZNT Magyary díjának átadása (Budapest)

Szeptember

11-17. Bemutatkozás a Tatai Civil Napokon

15-16. Országos Népfőiskolai Találkozó

16. Népfőiskolai tanévnyitó

November 11-13. Bemutatkozás a K-E Megyei Pályaválasztási Kiállításon

A Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság Kiadványa

2890 Tata, Erzsébet királyné tér 13.
Felelős kiadó: Gyüszti László
Felelős szerkesztő: Keresztesi József

Népfőiskolai Hírmondó

Készítette: Sollers Nyomdaipari Kft.
2890 Tata, Komáromi u. 55.
Tel.: 34/586-036 Tel./Fax: 34/586-037
E-mail: sollers@t-online.hu
Ügyvezető igazgató: Belec Zsolt

A NÉPFŐISKOLA ELÉRHETŐSÉGEI:

Tel, fax: 34/482-409; 06 30/290-20-62
E-mail: nepfiskola@etata.hu, honlap: www.magyaryz.hu

Szerkesztői üzenet:

Köszönöm mindazok munkáját, akik írásaikkal hozzájárultak a szeptemberi szám színvonalához, annak gazdagabbá tételéhez!
Lapzárta: 2010.02.26.